

Klub studenata historije umjetnosti u Zagrebu

Prof. dr. Željko Jiroušek

Znanstveni savjetnik Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Saopćenje

PEDESET GODINA OD OSNIVANJA I POČETKA DJELOVANJA »SLUBA STUDENATA HISTORIJE UMJETNOSTI« NA SVEUČILISTU U ZAGREBU

Prošlo je punih 50 godina od dana kada je, 5. lipnja 1931., bila održana konstituirajuća skupština »Kluba studenata historije umjetnosti u Zagrebu«. Na toj je sjednici predsjednik akcionog odbora Cvito Fisković govorio o radu odbora i o svrsi osnivanja kluba, a zatim prešao na čitanje i komentiranje pravila kluba, koja je nakon usvajanja Rektorat Sveučilišta predao na odobrenje nadležnim vlastima. Uz studente konstituirajućoj skupštini prisustvovao je i profesor dr. Artur Schneider, nosilac katedre i predstojnik Seminara za povijest umjetnosti i kulture Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Pošto su pravila kluba bila potvrđena, akcioni odbor u sastavu: C. Fisković, J. Konjović, I. Bach, Ch. Feller i V. Kaić, sazvaio je prvu glavnu godišnju skupštinu kluba, koja je bila održana 6. studenog 1931. u tadašnjoj predavaonici Seminara za povijest umjetnosti i kulture (Grafička zbirka Sveučilišne biblioteke, Marulićev trg 21/I). Pozdravljajući sve prisutne, predsjednik akcionog odbora istaknuo je, da tim danom klub zapravo počinje postojati i da su time ostvarene sve nade, nastojanja i želje studenata i udaren temelj njihovome novome radu, koji će se od sada odvijati i u okviru kluba. Poslije njega je tajnik akcionog odbora (J. Konjović) ukratko referirao o radu Odbora do dana sazivanja te skupštine, istaknuvši da se pravila kluba prihvaćaju u cijelosti, onakva kakva su bila sastavljena i predana vlastima na odobrenje. Pošto je akcionom odboru dana razrješnica, tajnim glasanjem bio je izabran novi odbor kluba: Jovan Konjović (predsjednik), Ivan Bach (potdpredsjednik), Christa Feller (tajnik I), Cvito Fisković (tajnik II), Željko Jiroušek (blagajnik), Vera Kaić (odbornik), Franjo Buntak (odbornik), Marija Ba-

Povodom pedeset godišnjice od osnivanja i početka djelovanja »Kluba studenata historije umjetnosti« na Sveučilištu u Zagrebu, autor iznosi svoja sjećanja na održavanje konstituirajuće skupštine kluba (5. VI. 1931.) i prve godišnje skupštine (6. XI. 1931.). Osvrće se na kolege koji su bili članovi akcionog odbora, kao i na novi Upravni odbor kluba. Opširnije govori o sadržaju inačicu djelovanja te studentske organizacije, koja je zapravo anticipirala karakter, zadatke i djelatnost znatno kasnije osnovanog Društva povjesničara umjetnosti SR Hrvatske.

rić, Miroslav Stojković, Antun Bauer (revizioni odbor), Görty Gorjan, Vera Pervan, Marija Tripković (časni sud).

Zahvaljujući skupštini na izboru, predsjednik Jovan Konjović, između ostalog naglasio je da će nastojati da se održi što više klupskih sastanaka, na kojima će se članovi moći izobražavati u svim pitanjima koja zanimaju modernog povjesničara umjetnosti. Zatim je govorio o planovima i zadacima kluba, te o potrebi kontaktiranja sa studentima historije umjetnosti i arheologije u Beogradu i Ljubljani i o pogodnosti ostvarivanja prvih ekskurzija po Jugoslaviji, a eventualno i u inozemstvo, na kojima bi se članovi kluba imali upoznati s postojećim umjetničkim spomenicima na terenu i u muzejima i galerijama. Zaključeno je da će članarina biti deset dinara mjesečno. Za društveni znak bilo je predloženo da se za sada načini samo nacrt (Pavao Gavrančić), jer klub još nema novaca za realizaciju znaka. Na temelju klupske iskaznice članovi će moći besplatno posjećivati Strossmayerovu galeriju i ostale muzeje u Zagrebu (Arheološki muzej, Muzej za umjetnost i obrt, Etnografski muzej), pa povremene izložbe naših umjetnika u Umjetničkom paviljonu, kao i u Grafičkoj zbirci Sveučilišne biblioteke. Osim toga uprava Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu odobrila je klubu za svaku večernju predstavu (osim premijera i gostovanja) četiri besplatne karte, na koje su imali pravo redoviti i izvanredni članovi kluba. Klub je također dobivao i besplatne ulaznice za koncerte u režiji Hrvatskog glazbenog zavoda.

Na istoj godišnjoj skupštini bio je izvršen i izbor počasnih članova Kluba studenata historije umjetnosti na sveučilištu u Zagrebu, istaknutih znanstvenih radnika: historičara umjetnosti, arheologa i historičara iz svih krajeva tadašnje Jugoslavije, dr. Petar Knoll, dr. Mihovil Abramić, dr. Izidor Cankar, dr. Vladimir Petković, dr. Miloje Vasić, dr. Jozo Petrović, dr. Grga No-

vak, dr. Ferdo Šišić, dr. Ljudmil Hauptmann, don Frane Bulić, fra Lujo Marun, dr. Ljubo Karaman, arh. Ćiril M. Iveković, prof. Gjuro Szabo, dr. Ćiro Truhelka, dr. Balduin Sarfa, dr. Nikola Vulić.

U vezi s predavanjima prof. dr. Petra Knolla i s predviđenim referatom u klubu o srpskim srednjovjekovnim manastirima, a s obzirom na planiranu ekskurziju u južnu Srbiju, na skuštini je bilo predloženo da se zamoli prof. dr. Grga Novak da prije toga održi u klubu predavanje o političkim i kulturnim vezama Bizanta i Srbije.

Na redovnim sastancima Kluba (u predavaoni Seminara u Sveučilišnoj biblioteci) u zimskom i ljetnom semestru *školske godine 1931/32.* raspravljalo se o tadašnjim izložbama naših umjetnika i njihovih grupacija, a napose o novim i naprednim strujanjima u modernoj umjetnosti. Pored referatâ iz teorije i povijesti umjetnosti, bili su održani i referati o novim publikacijama iz područja naše starije umjetnosti (npr. o knjizi Lj. Karamana »Iz kolijevke hrvatske prošlosti« i Ć. Truhelke »Starokršćanska arheologija«). Na prvom sastanku Kluba u studenom 1931. vodila se zanimljiva diskusija o izložbi grupe »Trojice« (Babić — Becić — Miše) u Umjetničkom paviljonu (referenti: Grgo Gamulin, Verena Manč, Cvito Fisković). U vezi s pitanjem likovnih i idejnih kriterija pobudila je veliki interes kod članova Kluba izložba mlađih umjetnika napredne orijentacije, okupljenih u udruženju »Zemlja« (osnivači: slikar Krsto Hegedušić i arhitekt Drago Ibler), koji su, kako je poznato, u svojim djelima naglašavali socijalnu funkciju umjetnosti i isticali kritičko-borbeni stav prema tadašnjem poretku, te se zalagali za likovnu samostalnost s obzirom na formu i za tendencioznost, u političkom smislu, s obzirom na sadržaj. Pri kraju školske godine bio je održan sastanak članova kluba u Umjetničkom paviljonu na izložbi Ivana Meštrovića, na kojoj je Cvito Fisković održao referat o Meštrovićevoj umjetnosti, uz zanimljivu stilsku i ikonografsku analizu izloženih djela.

Unutar planiranog ciklusa prikaza umjetnosti velikih slikara održala je Mara Pavičić referat o Rembrandtu, Jovan Konjović o Luki Cranachu, Ivan Bach o Fra Angelicu, Jela Levaković o Toulouse-Lautrecu, dok je Anđela Horvat govorila o freskama u Morači. O scenskoj umjetnosti kod Rusa, Nijemaca i Francuza referirao je na jednom sastanku J. Konjović. Diskusija koja se razvila u klubu nakon referata Grga Gamulina o

Georgu Groszu, revolucionaru u umjetnosti i borcu za prava proletera, a u vezi s crtežima iz njegove mape »Das Gesicht der herrschenden Klasse« — pokazala je kako je likovna umjetnost u tijesnoj vezi sa životom, društvom a po tome i sa sociologijom. Veliko zanimanje kod članova kluba pobudio je referat »O bitnim elementima umjetnosti« Zdenka Vojnovića, kasnije odgovornog urednika revije za kritiku, teoriju i historiju umjetnosti »ARS 37«, a isto tako i njegov koreferat na referat J. Konjovića »O pojmu ružnog u umjetnosti«. Vrlo živa i konstruktivna debata razvila se u klubu nakon pročitano g eseja Miroslava Krleže o velikom španjolskom slikaru Franciscu Goyi. U veljači 1932. bila su u klubu održana dva zanimljiva referata: »Umjetnost i diferencijacija društva« i »Materijalističko shvaćanje umjetnosti i historije«, koja ne samo da su završila plodnom diskusijom već su u smislu određenog usmjeravanja rada unutar kluba dala njegovim članovima poticaj za čitanje i proučavanje napredne stručne i marksističke literature.

Prva javna priredba »Kluba studenata historije umjetnosti« bila je 17. veljače 1932, kada je član Kluba Ljubo Babić, slikar i profesor Umjetničke akademije, u dvorani Pučkog sveučilišta u Zagrebu održao predavanje: »Savremena arhitektura (Njemački arhitekti i Bauhaus)«. Iako je uspjeh toga predavanja, s obzirom na predavača i na aktualnu temu kao i na enormni broj slušača, bio izvanredan, materijalni uspjeh, naprotiv, bio je minimalan, jer je nakon podmirenja troškova (štampanje plakata, oglas u dnevnoj štampi, čišćenje prostorija, rasvjeta, upotreba projekcijskog aparata, projiciranje dijapozitiva), u blagajni kluba ostalo samo 180 dinara.

»Käthe Kollwitz i tendenciozna umjetnost« bila je druga tema javnog predavanja, koje je u organizaciji kluba u Pučkom sveučilištu 12. ožujka 1932. održao Jovan Konjović i upoznao brojni auditorij s grafičkim i slikarskim radovima ličnosti koja je kao predstavnik politički angažirane umjetnosti s toliko humanosti i etičkog shvaćanja ljudskog dostojanstva prikazivala bijedu i socijalnu nejednakost društva.

Najzad, na kraju ovog kratkog prikaza vrlo aktivnog i nesumnjivo napredno vođenog rada »Kluba studenata historije umjetnosti« na Sveučilištu u Zagrebu u prvoj godini njegova postojanja, treba napomenuti da su bivši članovi toga kluba bili uz ostale mlađe kolege glavni inicijatori pri osnivanju današnjeg »Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske«.

Stanko Piplović

WEITERE ANGABEN ZUM WERK DES ARCHITEKTEN BASILIO MAZZOLI IN DALMATIEN

Der Verfasser publiziert eine Reihe von neuen Angaben über den Architekten Basilio Mazzoli, der zur Zeit der französischen Verwaltung, nach der Gründung des Lyzeums für die Ausbildung von Ingenieuren, an dieser Schule in Zadar als Professor für die Zeichenkunst und Architektur gewirkt hatte. Er beschreibt die pädagogische Tätigkeit Mazzolis, und publiziert Angaben und Entwürfe eines von Mazzoli angefertigten Projekts für das Kasino in Split (in zwei Varianten). Das Gebäude wurden jedoch nicht nach diesem Projekt ausgeführt. Ferner spricht der Autor von einem urbanistischen Projekt zur Regulierung des alten Spliter Kais vor dem Diokletianspalast. Die Ausführung des Projekts war von General Marmont dem Architekten Mazzoli anvertraut worden. Die Pläne sind leider verloren gegangen.

Oto Svajcer

ROMANTISCHE ELEMENTE IN DER MALEREI H. HÖTZENDORFS

Der Autor stellt fest, daß man fast im gesamten Werk H. Hötendorfs einen Hang zur Romantik bemerken kann, der jedoch am stärksten in den Bildern seiner reifen Jahre zum Ausdruck kommt. Der Autor erwähnt die bezeichnendsten Bilder, um an ihrem Beispiel zu zeigen, daß dieser Teil des Werkes H. Hötendorfs traditionell und geographisch mit der österreichischen und deutschen Malerei der Romantik in Verbindung steht. Das Hauptmerkmal dieser Bilder ist eine Tendenz zur metaphysischen Meditation, zum Träumen und sentimentaler Empfindsamkeit. Durch die Wahl seiner Themen und ihren Interpretation hat H. Hötendorf das Gefühl der Einsamkeit zum Ausdruck gebracht,

und die Flucht vor der Realität in die Erinnerung und in nostalgische Stimmungen. Das Bedürfnis nach dem Ausdruck der Gefühle ist vorherrschend.

Tihomil Stahuljak

ERINNERUNGEN AN LJUBO KARAMAN

Anläßlich des zehnten Todestages von Dr. Ljubo Karaman, eines der größten Kunsthistoriker unseres Landes, nimmt der Verfasser Bezug auf drei seiner Ansprachen, die er aus Anlaß des siebzigsten, fünfundsiebzigsten und achtzigsten Geburtstages an Dr. Ljubo Karaman gerichtet hatte. Im zweiten Teil seines Beitrags unternimmt er den Versuch, anhand der Methode die Karaman bei seinen wissenschaftlichen Abhandlungen zur Anwendung brachte, seine Stellung in der Kunstgeschichte Kroatiens zu unreißen.

Željko Jiroušek

DER KLUB DER STUDENTEN DER KUNSTGESCHICHTE

Anläßlich des fünfzigsten Jahrestages der Gründung des »Klubs der Studenten der Kunstgeschichte« an der Universität in Zagreb berichtet der Autor über seine Erinnerungen an die konstituierende Versammlung des Klubs (5. Juni 1931), und die erste Jahresversammlung (6. November 1931). Er erinnert sich an Kollegen, die Mitglieder des Aktionsausschusses des Klubs. Denn berichtet er ausführlicher über Inhalt und Art der Tätigkeit dieser Studentenorganisation, die eigentlich den Charakter, die Aufgaben und das Wirkungsfeld der später gegründeten Gesellschaft der Kunsthistoriker der SR Kroatien antizipierten.